

Gemeente Oegstgeest Plangebied sportpark de Voscuyl

Archeologisch bureauonderzoek

BAAC Rapport V-18.0028

maart 2018

Auteur:
M. Tump

Status:
concept

Colofon

ISSN:	1873-9350
Auteur:	mw. drs. M. Tump
Cartografie:	dhr. J. van Gestel
Redactie:	mw. drs. K. Leijnse
Copyright:	BAAC bv te 's-Hertogenbosch
Autorisatie (senior prospector):	mw. drs. K. Leijnse

© BAAC, 's-Hertogenbosch (2018)
BAAC aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

BAAC bv
Onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en Cultuurhistorie

Graaf van Solmsweg 103
5222 BS 's-Hertogenbosch
Tel.: (073) 61 36 219
Fax: (073) 61 49 877
E-mail: denbosch@baac.nl

Postbus 2015
7420 AA Deventer

Inhoud

Samenvatting	7
1 Inleiding	9
1.1 Onderzoekskader	9
1.2 Ligging van het gebied	10
1.3 Administratieve gegevens	12
2 Bureauonderzoek	13
2.1 Werkwijze	13
2.2 Landschappelijke ontwikkeling	13
2.3 Bewoningsgeschiedenis	20
2.3.1 Inleiding	20
2.3.2 Historie	22
2.3.3 Archeologie	24
3 Archeologische verwachting	30
4 Conclusie en aanbevelingen	31
5 Geraadpleegde bronnen	33
Bijlagen	36

1. Plattegrond nieuwbouw
2. Overzicht van geologische en archeologische tijdvakken

Samenvatting

In opdracht van de gemeente Oegstgeest heeft het onderzoeks- en adviesbureau BAAC bv een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied sportpark de Voscuyl te Oegstgeest. Aanleiding voor het onderzoek is het plan om zestien kleedkamers voor v.v. Oegstgeest te bouwen achter de bestaande tribune. De toekomstige verstoringsdiepte is nog niet bekend. Voor de fundering zullen funderingsbalken en palen worden gebruikt. Hierdoor bestaat een gerede kans dat eventueel aanwezige archeologische waarden verstoord of vernietigd worden.

De exacte opbouw van de ondergrond ter plaatse van het plangebied is nog niet bekend. Het plangebied ligt vermoedelijk in een zone waar mariene klei- en zandlagen op veen op strandzanden voorkomen. Vlak ten oosten van het plangebied ligt de strandwal waarop het dorp Oegstgeest is ontstaan. Deze strandwal bevindt zich vermoedelijk niet binnen het plangebied.

Het plangebied maakte de afgelopen paar eeuwen deel uit het agrarische gebied tussen Oegstgeest en Rijnsburg en is in die periode niet bebouwd geweest. Het was toen in gebruik als weiland, hetgeen de ligging in de strandvlakte bevestigt. Tussen de percelen door liep een smalle waterloop die bij de aanleg van het sportpark in het einde van de jaren '60 werd gedempt.

In de top van de strandzanden kunnen archeologische resten vanaf het neolithicum worden verwacht. In de daarboven gelegen afzettingen kunnen één of meer (jongere) archeologische niveaus aanwezig zijn daterend vanaf de ijzertijd. De archeologische verwachting voor resten uit het neolithicum is gezien de vermoedelijke ligging in de lagere en nattere strandvlakte middelhoog. De verwachting voor resten vanaf de ijzertijd op het veen worden laag tot middelhoog ingeschat. Hier zal vermoedelijk niet zijn gewoond maar kunnen wel sporen van landgebruik aanwezig zijn. De verwachting voor bewoningssporen uit de late ijzertijd tot en met de middeleeuwen op de marine afzettingen is middelhoog tot hoog afhankelijk van het al dan niet aanwezig zijn van bewoonbare oeverafzettingen in de ondergrond. Tenslotte kunnen direct onder het maaiveld archeologische resten uit de nieuwe tijd verwacht worden. De verwachting hiervoor is middelhoog.

Binnen het plangebied kunnen in theorie resten van bijvoorbeeld nederzettingen, infrastructuur en funeraire activiteiten verwacht worden. De verwachting is dat het bovenste deel van de bodem afgetopt is bij de aanleg van het sportcomplex. Tot hoe diep deze aftopping reikt is echter niet bekend.

Aangezien eventuele archeologische resten door de nieuwbouw bedreigd worden, adviseert BAAC bv om voorafgaand aan de bouwwerkzaamheden een booronderzoek uit te voeren om de exacte bodemopbouw ter plaatse te kunnen bepalen, inclusief de aan- of afwezigheid van mogelijke archeologische niveaus in de top van de strandzanden of de hierboven gelegen afzettingen, de diepteligging van de verschillende afzettingen en de mate van verstoring van de bodem (en de invloed daarop op de archeologische verwachting).

1 Inleiding

1.1 Onderzoekskader

In opdracht van de gemeente Oegstgeest heeft het onderzoeks- en adviesbureau BAAC bv een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied sportpark de Voscuyl te Oegstgeest. Aanleiding voor het onderzoek is het plan om zestien kleedkamers voor v.v. Oegstgeest te bouwen achter de bestaande tribune. De toekomstige verstoringsdiepte is nog niet bekend. Voor de fundering zullen funderingsbalken en palen worden gebruikt (bijlage 1).¹ Hierdoor bestaat een gerede kans dat eventueel aanwezige archeologische waarden verstoord of vernietigd worden.

Het doel van een bureauonderzoek is het verwerven van informatie over bekende of verwachte archeologische waarden binnen een omschreven gebied aan de hand van bestaande bronnen. Met behulp van de verworven informatie wordt een specifiek archeologisch verwachtingsmodel opgesteld.

Tijdens het onderzoek dienen de volgende onderzoeksvragen uit het onderzoeksvoorstel² te worden beantwoord:

- Zijn binnen het plangebied bekende archeologische waarden aanwezig? Zo ja, zijn er gegevens bekend over de omvang, ligging, aard en datering hiervan?
- Wat is de verwachte bodemopbouw in het gebied en zijn er gegevens bekend over bodemversturende ingrepen in het verleden binnen het plangebied?
- Wat is de specifieke archeologische verwachting voor het gebied?
- In hoeverre worden archeologische resten bedreigd en is vervolgonderzoek nodig en zo ja, in welke vorm?

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 4.0³ en het onderzoeksvoorstel.⁴ De gemeente Oegstgeest heeft geen aanvullende eisen omtrent bureauonderzoek geformuleerd.⁵

---

¹ Mulderblauw werknr. 1629, 03-11-2017, ontvangen via opdrachtgever.

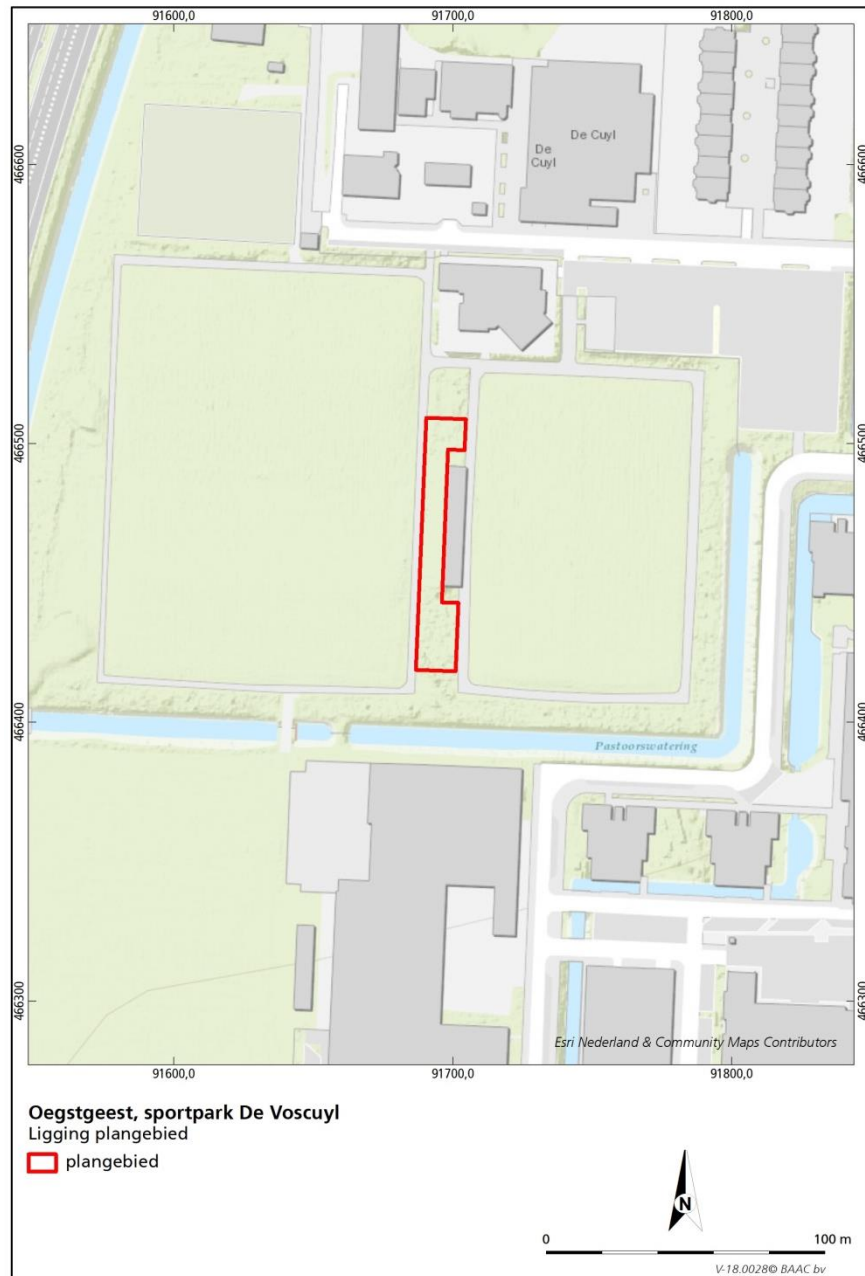
² Merlidis 2017.

³ CCvD 2016.

⁴ Merlidis 2017.

⁵ Persoonlijke mededeling mw. C. Brandenburg (Erfgoed Leiden en Omstreken) d.d. 1 maart 2018.

Figuur 1.2 Detailkaart van het plangebied met ligging ten opzichte van de voetbalvelden, tribune en bebouwing.

1.3 Administratieve gegevens

Provincie:	Zuid-Holland
Gemeente:	Oegstgeest
Plaats:	Oegstgeest
Toponiem:	Sportpark de Voscuyl
Kadastrale gegevens:	Gemeente Oegstgeest, sectie B, nr. 4079
Datum opdracht:	25-01-2018
Datum rapportage:	05-03-2018
BAAC-projectnummer:	V-18.0028
Coördinaten:	91.701/466.418 91.686/466.418 91.690/466.509 91.704/466.508
Kaartblad:	30F
Oppervlakte:	953 m ²
Datering:	prehistorie t/m nieuwe tijd
Zaakidentificatienummer:	4590176100
AMK-terrein:	N.v.t.
Type onderzoek:	Archeologisch bureauonderzoek
Opdrachtgever:	Gemeente Oegstgeest contactpersoon: dhr. L. van den Broek
Bevoegde overheid:	gemeente Oegstgeest
Adviseur bevoegde overheid:	Erfgoed Leiden en Omstreken contactpersoon: mw. M. Rietkerk
Beheer documentatie:	Bibliotheek Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en archief BAAC bv.
Uitvoerder:	BAAC bv, vestiging 's-Hertogenbosch Graaf van Solmsweg 103 5222 BS 's-Hertogenbosch tel. 073-6136219
Projectleider:	Dhr. W.A. Bergman

2 Bureauonderzoek

2.1 Werkwijze

Tijdens het bureauonderzoek is aan de hand van bestaande bronnen een archeologische verwachting voor het plangebied opgesteld. Bij de inventarisatie van de archeologische waarden is gebruik gemaakt van gegevens van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (via ARCHIS3) en de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart. Rapporten van archeologisch onderzoek werden ingezien via Archis3, Dans Easy en het eigen archief van BAAC bv. Ook zijn rapportages verstrekt door ADC ArcheoProjecten en ArcheoPro. Op 1 maart 2018 per e-mail contact gezocht met de AWN Rijnstreek (AWN afdeling 6). Dit heeft geen aanvullende informatie opgeleverd.

Met name voor de recentere archeologische periodes zijn diverse historische bronnen geraadpleegd. Er is gebruik gemaakt van het Actueel Hoogtebestand Nederland en oude topografische kaarten. Literatuur over de geologie, geomorfologie en de bodemopbouw van het onderzoeksgebied is eveneens bestudeerd om op basis van locatiekeuze-theorieën een uitspraak te doen over de kans op aanwezigheid van archeologische resten.

In navolgende paragrafen worden de resultaten van het bureauonderzoek beschreven. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een synthese in de vorm van een specifieke archeologische verwachting. Een opsomming van de geraadpleegde literatuur en gebruikte kaarten is terug te vinden in de literatuurlijst. Voor een tabel met een overzicht van geologische en archeologische tijdvakken wordt verwezen naar bijlage 2.

2.2 Landschappelijke ontwikkeling

Algemeen

Na de laatste koude periode tot nu toe – het Weichselien – begon ongeveer 10.000 jaar geleden het Holoceen, gekenmerkt door een belangrijke temperatuurstijging. Het landijs uit het Weichselien begon te smelten, waardoor de zeespiegel met name in het begin van het Holoceen sterk steeg.

Onder invloed van de zeespiegelstijging werden langs de kustlijn strandwallen gevormd. De landinwaartse verplaatsing van de kustlijn kwam rond 4500 jaar voor heden tot een einde. Vanaf dat moment kwam een westwaartse uitbouw van de kust op gang, gevoed door zand afkomstig uit het zuidwesten. Zodra de strandwal ruim boven gemiddeld water uit kwam, viel deze droog en werden onder invloed van de wind lage duinen gevormd: de zogenaamde Oude Duinen behorende tot de Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Schoorl. De oudste strandwallen in Nederland liggen circa 8 km ten oosten van de huidige kustlijn en zijn waarschijnlijk vanaf 3800 voor Chr. gevormd. Vanaf dat moment verplaatste de kust zich in westelijk richting waarbij nieuwe strandwallen werden gevormd.

Tussen de strandwallen liggen lager gelegen zones, de strandvlakten. De strandwallen en -vlakten vallen onder de Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Zandvoort.⁶

Doordat in de loop van het Holoceen de zeespiegel minder snel steeg werd de invloed van de zee in de gebieden achter en tussen de strandwallen steeds minder. Hierdoor verzoetten deze gebieden en trad er in de bronstijd veenvorming op in de strandvlaktes en op de strandwallen. Het zogenaamde Hollandveen valt onder de Nieuwkoop Formatie. Dit veen is op de strandwallen overstoven door de Oude Duinen.

Op sommige plaatsen werden de strandwallen onderbroken door zeegaten, onder meer bij de mondingen van Maas, Rijn en Vecht. Vanuit het estuarium van de Oude Rijn, dat omstreeks 3500-3000 v.Chr. ontstond door een verlegging ter hoogte van het huidige Wijk bij Duurstede, zijn in de strandvlakten op het Hollandveen zavel, zand en lichte klei afgezet. Deze mariene afzettingen die het Hollandveen Laagpakket bedekken worden gerekend tot het Laagpakket van Walcheren (Formatie van Naaldwijk).

In de middeleeuwen, vanaf ongeveer 1000 n. Chr., ving een nieuwe periode van duinvorming aan. De Jonge Duinen en hun uitwaaiingsvlakten (Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Schoorl) bestaan uit zeer kalkrijk zand, dat over de Oude Duinen en strandwallen is afgezet. Op veel plaatsen bereikten de Jonge Duinen een hoogte van 30-50 m. In later eeuwen zijn hiervan weer grote delen afgegraven of geëgaliseerd.⁷

De strandwallen, duinen en de stroomrug van de Oude Rijn vormden de meest geschikte bewoningsplaatsen. De locatie van deze Rijntak is gedurende zeer lange tijd ongeveer gelijk gebleven. Op de strandwal kan vondstmateriaal vanaf het neolithicum worden verwacht. De top van de wal is in de loop der tijd echter vrijwel overal geërodeerd, waarmee ook het daar aanwezige bodemarchief is verdwenen. Op de flanken – zeker daar waar de overgang naar een afdekkende veenlaag nog intact is – kan de conserveringstoestand nog goed zijn. Op het veen, zeker langs krekens of veenontwateringsgeulen, kunnen sporen van bewoning vanaf de vroege ijzertijd aanwezig zijn.

Het estuarium van de Oude Rijn heeft een aantal perioden van grotere mariene invloed gekend (1500-1000 v. Chr./ 500-200 v. Chr./ 800-1200 n. Chr.). In deze perioden werden grote hoeveelheden kleien en zanden afgezet in een strook van enkele kilometers aan weerszijden van de rivier. Ook ontstonden onder invloed van overstromingen krekens en (neven)geulen. De langs de rivier, (neven)geulen en krekens gevormde hoger gelegen oeverwallen vormden geschikte vestigingsplaatsen voor de mens. Op de afzettingen van de Oude Rijn kunnen bewoningssporen vanaf de late ijzertijd worden verwacht ((*Oude Rijn Overfilled Estuary*, nummer 390 in afbeelding 2.1).

Specifiek

In de publicatie van de archeologische waardenkaart van de gemeente Oegstgeest is een geologische kaart opgenomen.⁸ Deze kaart is gebaseerd op de conceptkaart van Pruijssers. Deze voormalige RGD geoloog heeft in het verleden veel waarnemingen in de regio gedaan die hadden moeten resulteren in het nooit uitgebrachte kaartblad 30 O van de geologische kaart 1:50.000 van

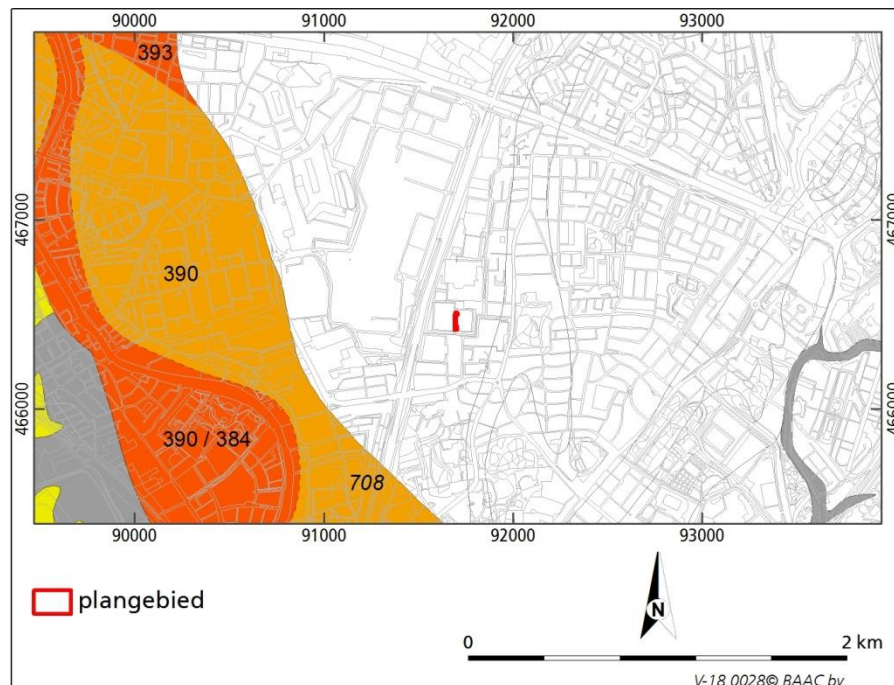
---

⁶ Zagwijn 1986.

⁷ Berendsen 2004.

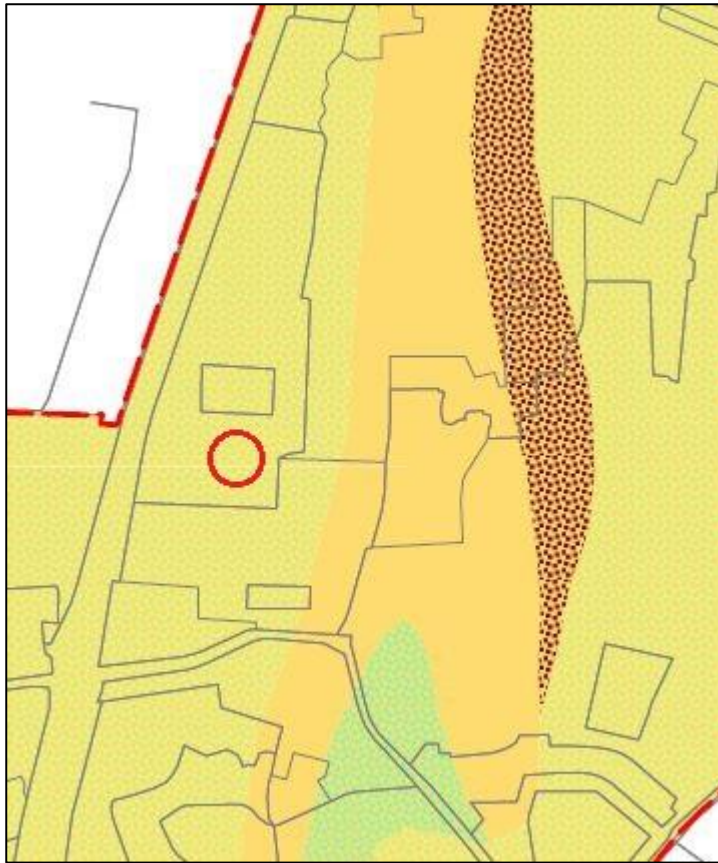
⁸ Van den Berg *et al.* 2008, bijlage 1.

Nederland. Volgens de geologische kaart in de publicatie van Van den Berg *et al.* ligt het plangebied in een gebied met afzettingen van het Laagpakket van Walcheren op Hollandveen Laagpakket op het Laagpakket van Wormer op het Laagpakket van Zandvoort.⁹ Vlak ten oosten ervan bevindt zich de strandwal waarop Oegstgeest is ontstaan. Volgens deze gegevens ligt het plangebied dus niet op een strandwal, maar in de naastgelegen opgevulde strandvlakte (afbeelding 2.2).

Figuur 2.1 Ligging van het plangebied op een uitsnede van de stroomgordelkaart van Cohen *et al.* (2012).

⁹ Van den Berg *et al.* 2008, bijlage 1.

LEGENDA

 Gemeentegrens

 Formatie van Naaldwijk - Laagpakket van Zandvoort
(oud duin- en strandzand)

 Hollandveen Laagpakket (Formatie van Nieuwkoop)
op Laagpakket van Zandvoort

 Laagpakket van Walcheren ('DIII') op Hollandveen Laagpakket
op Laagpakket van Zandvoort

 Laagpakket van Walcheren ('DI') op Hollandveen Laagpakket
op Laagpakket van Zandvoort

 Laagpakket van Walcheren op Hollandveen Laagpakket
op Laagpakket van Wormer op Laagpakket van Zandvoort

 Laagpakket van Walcheren op Hollandveen Laagpakket
op Laagpakket van Wormer

 Formatie van Naaldwijk met inschakelingen
Formatie van Nieuwkoop

 Laagpakket van Walcheren op Laagpakket van Wormer

 Laagpakket van Walcheren

Figuur 2.2 Ligging van het plangebied (rode cirkel) op een uitsnede van de geologische kaart in Van den Berg *et al.* (2008).

In het DINOLOket zijn meerdere boringen in de omgeving van het plangebied geregistreerd.¹⁰ Op zo'n 90 m ten noordwesten van het plangebied is een boring geregistreerd die tot 2,5 m –mv reikt. Hieruit blijkt dat de bodem ter plaatse tot 1,5 m –mv bestaat uit klei van de Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Walcheren. Deze klei is vanaf 1,0 m –mv matig humeus. Onder deze laag is tussen 1,5 en 2,1 m –mv een laag veen van de Formatie van Nieuwkoop aanwezig. Daaronder is wederom sprake van klei van de Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Wormer.¹¹

¹⁰ www.dinoloket.nl: ondergrondgegevens.

¹¹ Boring B30F1471.

Op 185 m ten noordoosten van het plangebied is eveneens een boring tot 2,5 m –mv geregistreerd. Deze boring laat een ander beeld zien: de bodem bestaat hier tot 0,4 m –mv uit zand (fijne fractie) van de Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Schoorl (duinafzettingen van jonge duinen). Daaronder is tussen 0,4 en 2,1 m –mv veen aanwezig van de Formatie van Nieuwkoop. Daarna is wederom sprake van zand (fijne fractie) van de Formatie van Naaldwijk, ditmaal van het Laagpakket van Zandvoort (strandafzettingen).¹²

Op 200 m ten westen van het plangebied is in 2013 een boring tot 5 m –mv verricht. Tot 0,95 m –mv bestaat de bodem hier uit matig humeuze klei die bovenin matig zandig is en onderin zwak siltig (Laagpakket van Walcheren). Daaronder is tussen 0,95 en 2,40 een veenlaag aanwezig (Hollandveen). Deze dekt een 30 cm dikke zwak siltige kleilaag af (Laagpakket van Wormer). Vanaf 2,70 is zeer fijn en matig siltig zand aanwezig (Laagpakket van Zandvoort).¹³

De boringen laten zien dat de samenstelling van de ondergrond zoals verwacht mag worden in het kustgebied op korte afstand sterk kan wisselen. De bovenste laag van de bodem bestaat er uit duinzand of mariene klei, waaronder een veenpakket aanwezig is dat in dikte verschilt. Deze veenlaag dekt op diens beurt weer een marien klei- of zandpakket (strandwal/vlakte) af. Het lijkt er op alsof boring die gezet is op 185 m ten noordoosten van het plangebied gesitueerd is op de westflank van de strandwal, de overige boringen in de opgevlude strandvlakte. In de diepe boring 200 m naar het westen is de top van de strandvlakte aangeboord. Hoe de situatie ter plaatse van het plangebied precies is, is niet duidelijk op basis van deze boringen. Daarvoor hebben de boringen uit het DINOloket een te grote afstand tot het plangebied.

Het plangebied ligt op de geomorfologische kaart in een niet-gekarteerde, bebouwde zone (figuur 2.3).¹⁴ Extrapolatie van de omringende gegevens leert dat het plangebied vermoedelijk in een vlakte van getij-riviermondafzettingen ligt (2M34). Dit is namelijk de dichtstbijzijnde kaartenheid. Vlakten zijn horizontaal of vrijwel horizontaal liggende terreinen zonder reliëf of met zeer zwak ontwikkeld reliëf. De getij-riviermondafzettingen zijn zowel door rivier- als door zeewater in het mondingsgebied van de rivieren afgezet.¹⁵ Het is in theorie ook mogelijk dat het plangebied op een strandwal met of zonder vervlakte duinen ligt (3K28). Hiertoe behoren langgerekte flauw ontwikkelde terreinverheffingen, in hoofdzaak bestaande uit zand. Hoewel deze strandwallen met duinen in het verleden tientallen meters hoog waren is de menselijke invloed nadien zo groot geweest dat slechts fragmenten van de oorspronkelijke vormen bewaard zijn gebleven.¹⁶

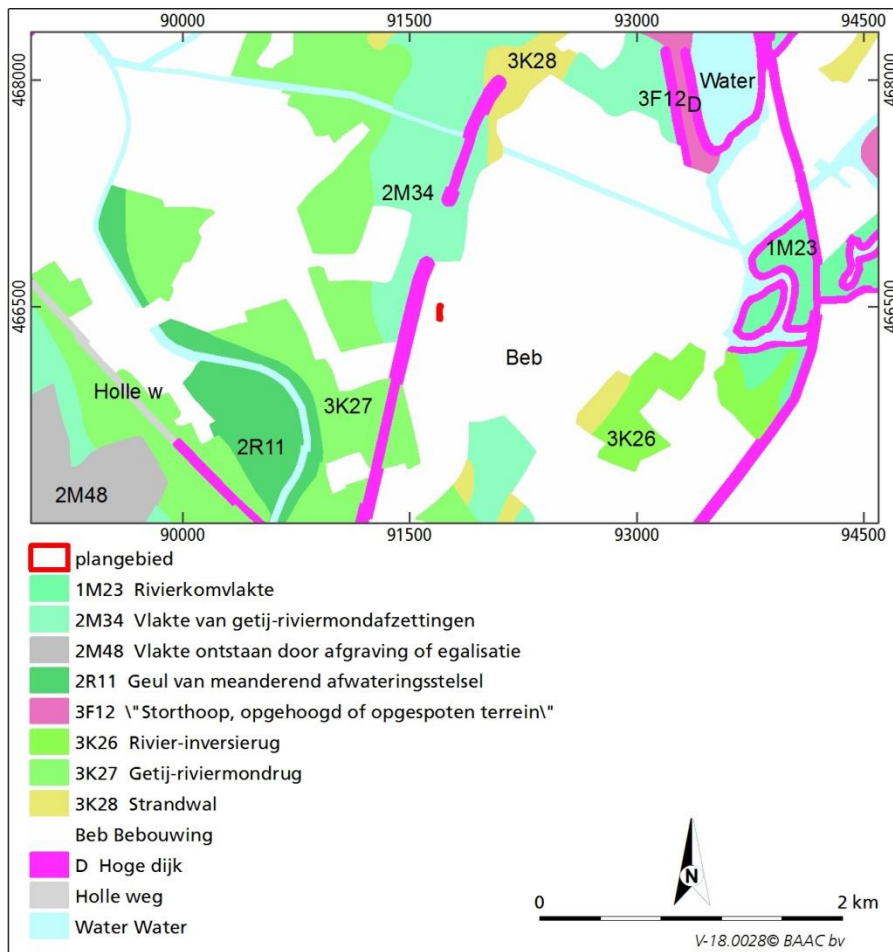
¹² Boring B30F1470.

¹³ Boring B30F4087.

¹⁴ Geomorfologische kaart 2008; DLO-Staring Centrum/Rijks Geologische Dienst 1994.

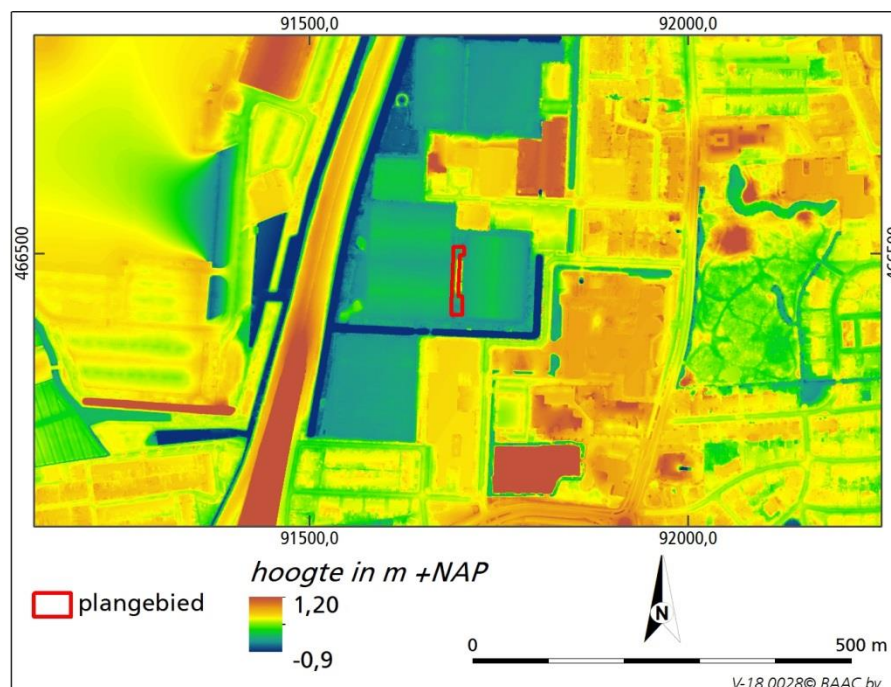
¹⁵ Ten Cate & Maarleveld 1977, 72.

¹⁶ Ten Cate & Maarleveld 1977, 58.

Figuur 2.3 Ligging van het plangebied op een uitsnede van de geomorfologische kaart (2008).

De gegevens van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN; figuur 2.4) geven geen uitsluitend over de ligging van het plangebied op de strandwal of in de opgevlude strandvlakte. De hoogte van het maaiveld ter plaatse is circa -0,30 à -0,40 m NAP. Deze hoogte komt overeen met die van de naastgelegen sportvelden. De NAP-hoogte is enkele decimeters lager dan het gebied ten oosten van het sportpark. Dit kan er op duiden dat de top van de bodem is afgegraven of geëgaliseerd, vermoedelijk bij de aanleg van de sportvelden.

Figuur 2.4 Ligging van het plangebied op een uitsnede van het AHN2 (www.ahn.nl).

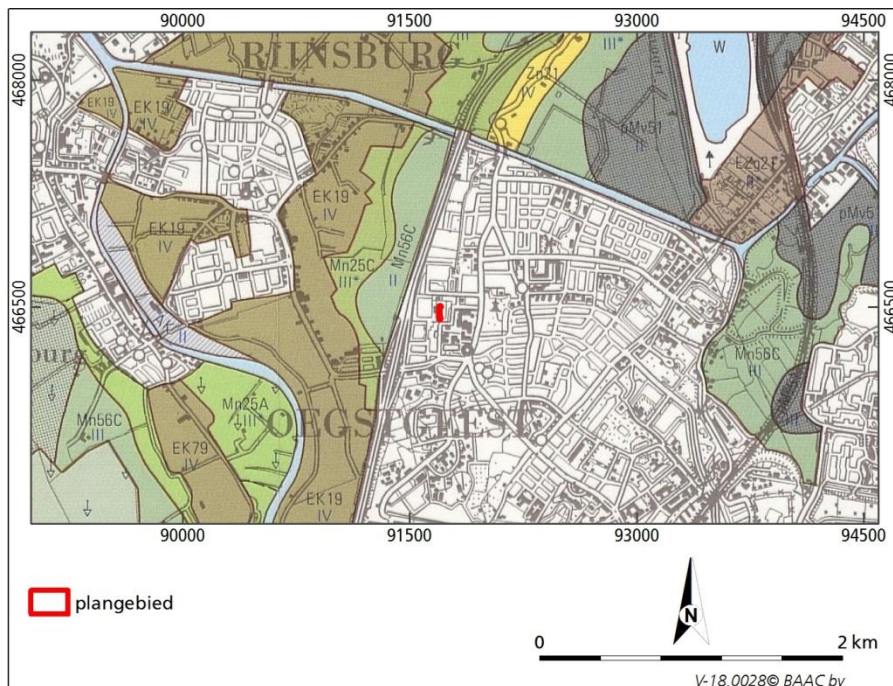
Volgens de bodemkaart ligt het plangebied in een niet-gekarteerd gebied (figuur 2.5).¹⁷ Extrapolatie van de omringende gegevens leert dat het plangebied vermoedelijk in een gebied met kalkarme poldervaaggronden ligt, die zich in de zavel hebben ontwikkeld (Mn56C). Dit is namelijk de dichtstbijzijnde kaartenheid. De bovengrond van eenheid Mn56C is verschraald met zand uit de duinen. De kalkloze, zware kleitussenlaag of-ondergrond is donkergrijs van kleur en heeft bruine tot bruinokerkleurige roestvlekken. Dieper dan 80 cm komen vaak niet-gerijpte lagen voor. In de nabijheid van de oude strandwallen wordt plaatselijk dieper dan 100 cm zand aangetroffen. Er is hier sprake van een grondwatertrap II. Dit betekent een gemiddeld hoogste grondwaterstand (GHG) van 10 tot 30 cm -mv en een gemiddeld laagste grondwaterstand (GLG) van 60 tot 80 cm -mv.¹⁸ Dit is dus een vrij natte bodem.

Omdat het in theorie mogelijk is dat het plangebied op een strandwal ligt, kan er ook sprake zijn van vlakvaaggronden. Deze hebben zich ontwikkeld in leemarm en zwak lemig fijn zand (Zn21). Dergelijke bodems hebben een 5 à 15 cm dikke humushoudende bovengrond. De GHG is 40 tot 60 cm -mv en de GLG is 90 tot 120 cm -mv.¹⁹ Dit is dus een beter ontwaterde bodem. Vlakvaaggronden komen voor in jonge stuifzanden of in gebieden waar het oorspronkelijke bodemprofiel door afstuiving, ontginning en/of egalisatie is verdwenen. Indien de gronden in cultuur zijn gebracht, is door verploeging een lichtgekleurde, humusarme bouwvoor ontstaan. Direct onder de A-horizont bevindt zich de C-horizont (het moedermateriaal).

¹⁷ Bodemkaart 2006; Stiboka 1982.

¹⁸ Markus & Van Wallenburg 1982, 82.

¹⁹ Markus & Van Wallenburg 1982, 56-58.

Figuur 2.5 Ligging van het plangebied op een uitsnede van de bodemkaart (2006).

2.3 Bewoningsgeschiedenis

2.3.1 Inleiding²⁰

In Oegstgeest is in het verleden een aantal onderzoeken uitgevoerd die blijken geven van de diversiteit van de bewoningsgeschiedenis van het grondgebied van Oegstgeest. Eén van de eerste daarvan is de archeologische opgraving van het kasteelterrein "de Oude Hof" in 1940 onder leiding van dr. Braat, verbonden aan het RMO. Er hebben echter weinig grootschalige opgravingen plaats gevonden op het Oegstgeestse grondgebied die een indruk konden geven van bewoningsgeschiedenis en ruimtelijk gebruik in de (pre) historische periode. Een uitzondering hierop vormen de opgravingen aan de oostzijde van de Rijn in het gebied "Rijnfront". Tezamen met de onderzoeken in Rijnsburg is de vroegmiddeleeuwse bewoning op de oevers van de Rijn goed in kaart gebracht.

Door de vele annexaties van Oegstgeests grondgebied vanaf de jaren '50 zijn grote delen van het grondgebied van de gemeente overgegaan in handen van naburige gemeentes. Ook hebben zand- en kleiwinning de nodige meters afgegraven in de gemeente. Daarnaast is het areaal van de gemeente in de laatste jaren ook volgebouwd met nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen. Enerzijds zorgt dit ervoor dat er een groot aantal (kleine) archeologische onderzoeken heeft plaatsgevonden, anderzijds betekent dit dat er nog maar weinig onbebouwd gebied overgebleven is.

Hoewel van de strandwallen in Oegstgeest verschillende losse vondsten uit de prehistorie bekend zijn, is nog weinig grootschalig onderzoek uitgevoerd naar de bewoning en het gebruik van dit gebied. In vergelijkbare gebieden, zoals Voorschoten en Wassenaar, is bijvoorbeeld aangetoond dat de strandwallen in de vroege prehistorie al bewoond werden. De hoger gelegen strandwallen vormden één van de eerste bewoningsmogelijkheden in het toenmalige kustgebied. De

²⁰ Overgenomen uit Van den Berg *et al.* 2008 en op detail aangepast.

zone ten westen van de strandwallen werd geëxploiteerd en over de strandwallen zelf liep één van de oudste routes van noord naar zuid langs de kust. De latere bewoning, vanaf de vroege middeleeuwen, is waarschijnlijk tot stand gekomen op de kruising van deze noord-zuidroute met de route langs de Oude Rijn die de oost-west verbinding vormde.

In het verleden zijn door leden van de AWN vondsten van vuurstenen werktuigen gedaan die wijzen op gebruik en mogelijke prehistorische bewoning op deze strandwallen. De bewoning langs en op de oeverwallen van de Oude Rijn kwam pas later tot stand. Geologisch onderzoek wijst erop dat deze gebieden pas vanaf het late ijzertijd droog genoeg waren om te bewonen. Opvallend is dat ten noorden van de Rijn tot nu toe in de omgeving vrijwel geen vindplaatsen uit de ijzertijd zijn aangetroffen. Binnen het grondgebied van Oegstgeest worden slechts twee vindplaatsen vermeld uit de ijzertijd in catalogus van Van Heeringen. ARCHIS-meldingen uit deze regio bevestigen dit beeld, en komen pas veelvuldig voor vanaf de Romeinse tijd.

In de Romeinse tijd kreeg de Oude Rijn de functie van grens van het Romeinse rijk. Hierdoor ontstond een groot verschil in type bewoning door de invloedsfeer van het Romeinse leger ten zuiden van de Rijn. De castella langs en ten zuiden van de Rijn waren belangrijke steunpunten van de grensverdediging (*limes*). Aangezien Oegstgeest ten noorden van de Oude Rijn lag, bleef deze invloedsfeer beperkt. Er kan wel aangenomen worden dat de relatieve nabijheid van Romeinse castella, zoals die van Valkenburg (*Praetorium Agrippinae*) ten westen en Leiden Roomburg (*Matilo*) ten zuiden van Oegstgeest en het verkeer en de handel over de Oude Rijn niet abrupt ophield ten noorden van de rivier. Deze invloedsfeer ten noorden van de Rijn moet eerder gezien worden als exploitatiegebied of grenszone, dan dat de inheemse bevolking onder directe invloed stond van Romeinen. Vondsten uit deze periode zijn in Oegstgeest relatief schaars, één van de weinige inheems Romeinse nederzettingen is aangetroffen op de grens van Leiden en Oegstgeest, in het voormalig sportpark Pomona. Deze opgraving laat het contrast zien tussen de bewoners aan de andere kant van de *limes* en die binnen het Romeinse rijk. In de zomer van 2017 is op het MEOB-terrein in Oegstgeest een opgraving uitgevoerd waarbij een groot aantal waterputten uit de vroeg-Romeinse tijd is aangetroffen.²¹

Vanaf de Romeinse tijd lijkt de zone ten noorden van de Rijn continu bewoond te zijn geweest. Recente opgravingen op de noordoever in Oegstgeest en Rijnsburg wijzen op intensief bewoonde nederzettingen en een grafveld in de Merovingische- en Karolingische periode. Daarnaast wijzen de Karolingische vondsten bij "het groene kerkje" op bewoning op de strandwallen. Hier heeft de toenmalige ROB in de jaren '80 onderzoek gedaan.

Vanaf de middeleeuwen werden naast de strandwallen en oeverwallen van de Rijn nu ook de 'geestgronden' in gebruik genomen. De geestgronden zijn – dikwijls aaneengesloten – akkercomplexen op de hogere strandwallen. Ze worden in deze zin wel eens vergeleken met de esdekken in het oosten en zuiden van Nederland. Het ontstaan van die akkercomplexen is waarschijnlijk te dateren in de middeleeuwen. Daarnaast wordt 'geest,' met name ook in het Midden-Nederlands, gebruikt als alternatief voor strandwal, dus onafhankelijk van de omstandigheid of die als landbouwgrond wordt gebruikt. De naam van Oegstgeest, kan mogelijk hiervan afgeleid zijn: "Osgar zijn Geestgronden", dat in

---

²¹ Leijnse *in prep.*

de 9e eeuw voor het eerst wordt vermeld in documenten van de kerkelijke orde te Utrecht.

Voor de laatmiddeleeuwse periode zijn ook de nodige ontwikkelingen in het gebied aan de hand van opgegraven resten te volgen. Zo is een aantal versterkte huizen en middeleeuwse kasteelterreinen onderzocht, waarvan het merendeel ten tijde van het beleg van Leiden meestal ontmanteld of in brand geschoten. Uit deze periode dateert ook de Quakelschans, die als verdediging was opgeworpen voor de stad Leiden.

In de regio ontwikkelde Leiden zich als een van de belangrijkste industrie- en nijverheidssteden in de Nederlanden. Dit beperkte de ontwikkeling en invloed van Oegstgeest zeer. De burgermeesters van Leiden hadden vanaf 1615 ook zeggenschap over het grondgebied van Oegstgeest waardoor economische ontwikkeling en vooruitgang beperkt bleven. De paar industrieën die in Oegstgeest gevestigd waren, vestigden zich langs de Oude Rijn en het Oegstgeester kanaal. Zo konden deze pannebakkerijen en zoutziederijen hun aan- en afvoer via het water leveren en tevens klei winnen langs de oever van de Rijn.

In 1657 werd de Trekvaart Haarlem-Leiden in het tijdsbestek van ruim een half jaar gegraven. De vaart werd onmiddellijk een uiterst belangrijke ader in het trekvaartennetwerk, dat rond die tijd in Holland ontstond. In het topjaar 1677 werden in totaal 148.000 passagiers tussen beide steden vervoerd. Toch ligt het belang van de trekvaart niet alleen in het personenvervoer. In de loop van de tijd werd zij een uiterst belangrijke levensader in de Bollenstreek. Er werd gewoon lang de vaart en er werden buitenhuizen gebouwd. Er werden goederen over vervoerd en bedrijven langs gevestigd.

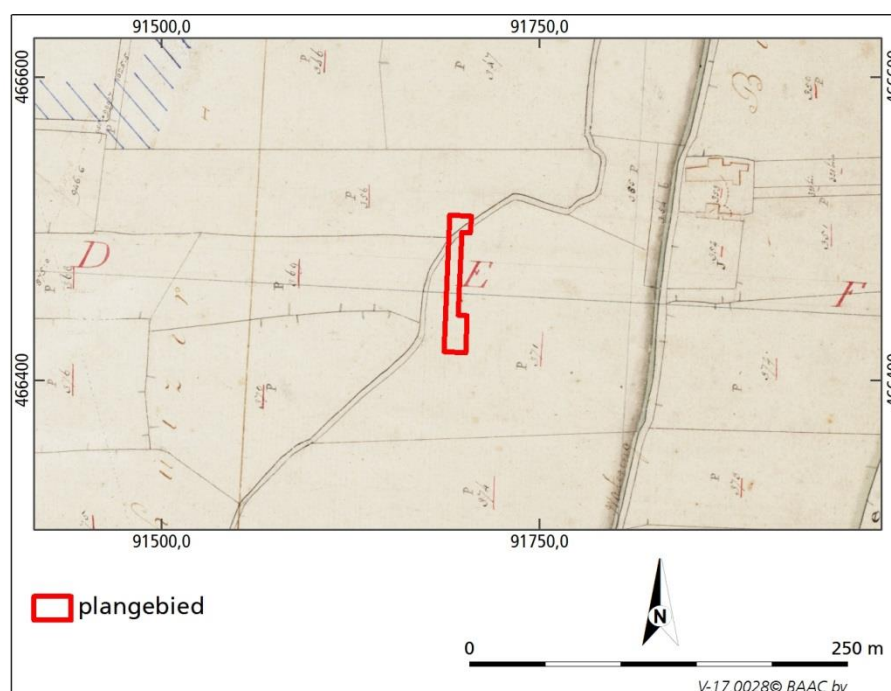
2.3.2 Historie

Het plangebied maakte in de 17^e eeuw deel uit van het agrarische gebied tussen Oegstgeest en Rijnsburg. Ten oosten van het plangebied lag de langgerekte dorpskern van Oegstgeest, die is ontstaan op de strandwal. De Pastoors Watering vormde de grens tussen deze dorpskern en het ten westen er van gelegen agrarische gebied.

Het plangebied maakte in 1818 deel uit van twee percelen weiland in de Kamphuizer polder. Beide waren in het bezit van Catharina van Stijn, huisvrouw van Philip Ruygrok (kadastrale percelen 356 en 371). De weilanden werden van elkaar gescheiden door een *watering* en waren niet bebouwd. Deze waterloop lijkt een natuurlijke oorsprong te hebben, maar is gezien het hoekige verloop ervan gekanaliseerd (zie figuur 2.7). De waterloop ligt direct ten westen van de al eerder genoemde Pastoors Watering.

Figuur 2.6 Ligging van het plangebied op een uitsnede van de kaart van de ambachtsheerlijkheid Oegstgeest, afkomstig uit het Caertboek van Rynland (1615).²² De locatie van het huidige plangebied wordt weergegeven door middel van een rode cirkel.

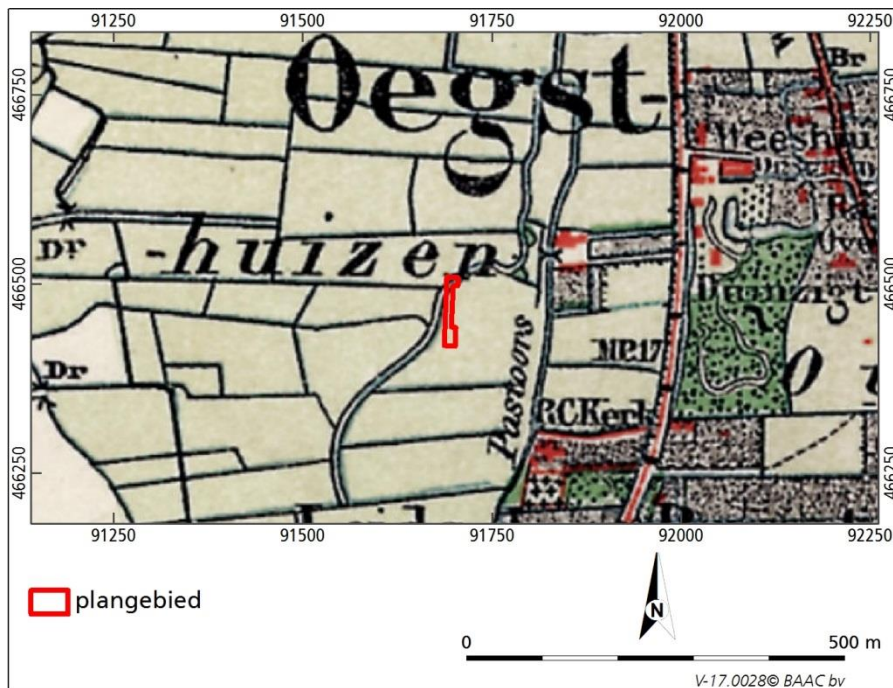

Figuur 2.7 Ligging van het plangebied op een uitsnede van de kadastrale kaart uit 1818.²³

Het terrein is nog tot in de jaren '60 van de 20^e eeuw in gebruik gebleven als weiland (zie figuur 2.8). Op de topografische kaart van 1969 wordt voor het eerst het sportpark vermeld. De vroegere waterloop die het plangebied doorsneed is gedempt bij de aanleg van het sportpark. Vanaf 1974 staan de sportvelden op de topografische kaart ingetekend en vanaf 1981 ook de tribune die zich net ten oosten van het huidige plangebied bevindt.

²² Floris Balthasars & Balthasar Floriszoon van Berckenrode 1615.

²³ Kadastrale kaart 1818 gemeente Oegstgeest, sectie B blad 2.

Figuur 2.8 Ligging van het plangebied op een uitsnede van het bonneblad van rond 1900. (www.topotijdreis.nl).

Volgens de Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME) ligt het plangebied niet in een gebied waar bijvoorbeeld sprake was van militaire verdedigingswerken, slagvelden en militaire infrastructuur. Wel kan de aanwezigheid van resten van kleinere objecten en structuren zoals crashlocaties, veldgraven en onderduikholen nooit helemaal worden uitgesloten.²⁴

In het bodemloket zijn voor het plangebied geen gegevens geregistreerd over milieukundig bodemonderzoek of saneringen, noch zijn er historische activiteiten bekend die tot vervuiling van de bodem kunnen hebben geleid.²⁵

2.3.3 Archeologie

Over het algemeen zijn in Nederland op verschillende niveaus (landelijk, provinciaal, regionaal en gemeentelijk) archeologische (verwachtings-)kaarten opgesteld. Het huidige beleid, dat van toepassing is op het plangebied, is gebaseerd op de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Oegstgeest uit 2008 (zie figuur 2.9).²⁶ Volgens deze kaart ligt het plangebied in een gebied met een middelhoge archeologische verwachting.²⁷ Voor dergelijke gebieden geldt een onderzoeksplicht bij een verstoringsdiepte van meer dan 50 cm en een verstoringsoppervlakte van 250 m².²⁸

Volgens de Cultuur historische atlas van de provincie Zuid-Holland ligt het plangebied in een zone waar marine afzettingen op strandzanden liggen. Hier kunnen archeologische resten worden gevonden die dateren vanaf het

²⁴ www.ikme.nl

²⁵ www.bodemloket.nl

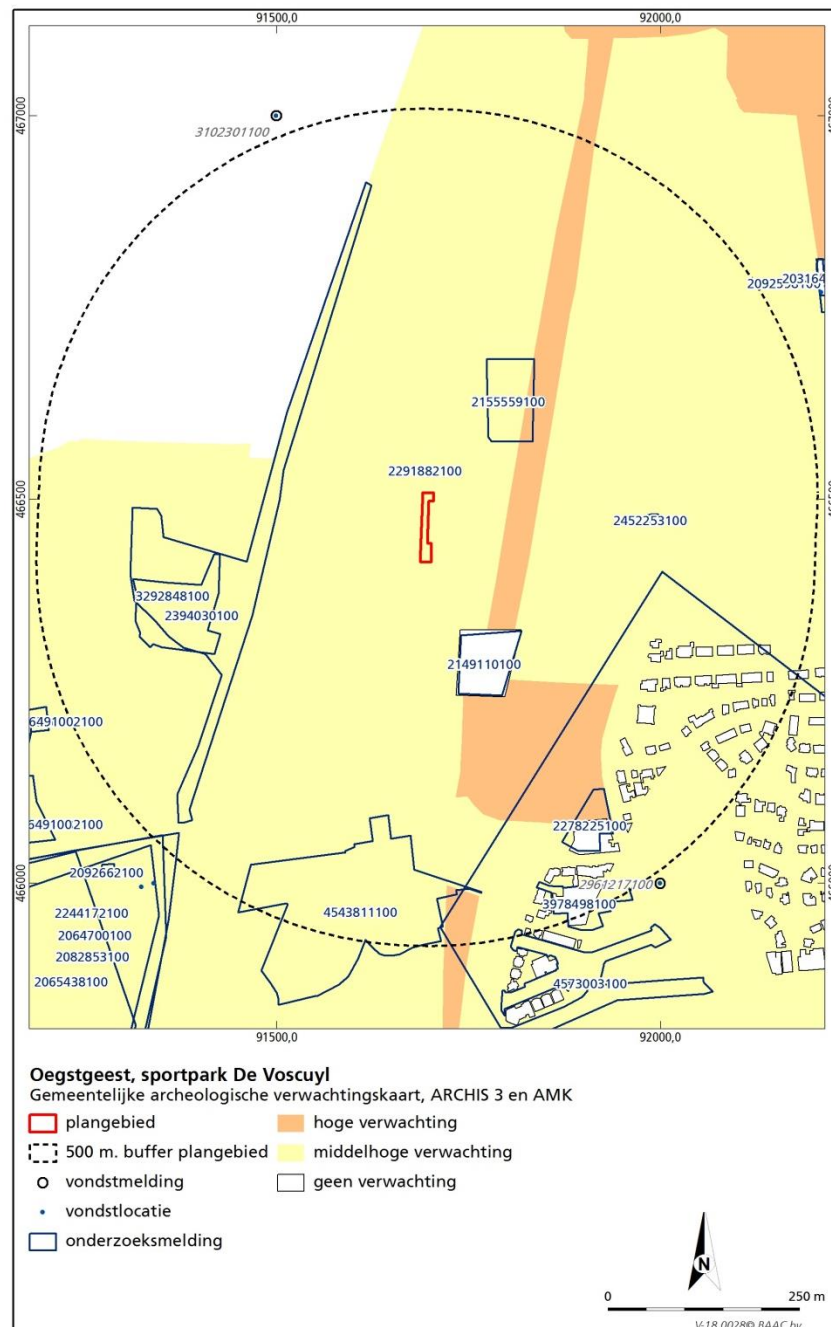
²⁶ Dit is de meest recente archeologische verwachtingskaart voor de gemeente Oegstgeest. Persoonlijke mededeling mw. C. Brandenburgh, Erfgoed Leiden en Omstreken.

²⁷ Van den Berg *et al.* 2008, bijlage 7.

²⁸ Van den Berg *et al.* 2008, 29.

neolithicum. Zowel voor de mariene afzettingen als de strandzanden geldt een hoge archeologische verwachting.²⁹

Figuur 2.9 Ligging van het plangebied op de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Oegstgeest (Van den Berg *et al.* 2008), gecombineerd met gegevens uit Archis3 (maart 2018).

Rond het plangebied zijn in het verleden ook daadwerkelijk archeologische resten aangetroffen. Bepaalde gebieden zijn vanwege hun archeologische waarde vermeld op de Archeologische MonumentenKaart.³⁰ Binnen een straal van 1 km is één AMK-terrein aanwezig. Het gaat hier om een terrein van hoge

²⁹ CHS Zuid-Holland.

³⁰ AMK 2014.

archeologische waarde dan zich op een afstand van zo'n 750 m ten noordoosten van het plangebied bevindt (AMK-terrein 15349). Het betreft hier een terrein met resten van een motte uit de vroege middeleeuwen D – late middeleeuwen B. Het kasteelterrein was in ieder geval tussen het einde van de 12^e eeuw en het begin van de 14^e eeuw in gebruik, maar gezien de vorm (motte) dateert deze waarschijnlijk oorspronkelijk uit de 9^e-10^e eeuw.

In de database van de RCE, ARCHIS3, zijn rond het plangebied binnen een straal van circa 500 meter diverse archeologische vondsten bekend en zijn meerdere archeologische onderzoeken uitgevoerd (zie tabel 2.1). De zaakidentificaties zullen hierna worden beschreven op volgorde van de afstand ten opzichte van het plangebied.

zaakidentificatie	afstand tot plangebied	soort onderzoek	resultaat
2291882100	>0	bureauonderzoek	niet bekend
2155559100	110 m NO	booronderzoek	geen resten, geen bodemvorming
2149110100	110 m ZO	bureau- en booronderzoek	laag gelegen, geen sporen of vondsten
2394030100	200 m W	bureau- en booronderzoek	fosfaatvlekken, deels intacte oeverafzettingen
3292848100	270m ZW	proefsleuven	niet bekend
2452253100	280 m O	bureau- en booronderzoek	geen (verstoord)
4543811100	340 m Z	bureau- en booronderzoek	in oostelijke deel: strandwal (hoge verwachting)
2278225100	370 m ZO	bureau- en booronderzoek	verstoord, vrijgegeven
3978498100	440 m ZO	bureau- en booronderzoek	strandwal, nauwelijks verstoord, hoge verwachting
4573003100 4579306100	500 m ZO	bureauonderzoek booronderzoek	strandwal, twee vegetatieniveaus in oude duinzand
2961217100	500 m ZO	losse vondst	aardewerk Romeinse tijd
3102301100	500 m NW	losse vondst	aardewerk volle middeleeuwen
2082853100 2065438100 2064700100 2244172100 2222075100 -	500 m ZW	bureau- en booronderzoek en veldkartering proefsleuven en opgraving proefsleuven archeologische begeleiding proefsleuven opgraving en proefsleuven	nederzettingsterreinen vroege, volle en late middeleeuwen.

Tabel 2.1 overzicht van archeologische onderzoeken en vondsten in een straal van 500 m rondom het plangebied.

Zaakidentificatie 2291882100 omvat een bureauonderzoek uit 2010 door RAAP voor een groot gebied dat (delen van) meerdere gemeenten omvat. Ook het huidige plangebied valt hier binnen. Meer informatie over dit rapport ontbreekt in Archis3 en Dans Easy.

Op 110 m ten noordoosten van het plangebied is in 2007 een booronderzoek uitgevoerd door ArcheoPro (zaakidentificatie 2155559100). Onderin de boringen bleek een pakket duinzand aanwezig. Dit duinzand maakt deel uit van de afzettingen van de Oude duinen en is afgedekt met een laag venige klei waarop een pakket veen is gevormd. Het veen is uiteindelijk afgedekt geraakt met een (venige) kleilaag. Daar bovenop is een laag zand aanwezig, die bestaat uit een verrommelde overstuivingslaag die waarschijnlijk is afgezet in de periode waarin

de vorming van de Jonge duinen plaatsvond. Archeologische resten en resten van bodemvorming zijn niet aangetroffen.³¹

Zaakidentificatie 2149110100 is geregistreerd op 110 m ten zuidoosten van het plangebied en omvat een bureau- en booronderzoek door het ADC ArcheoProjecten in 2007. Uit het onderzoek bleek dat dit plangebied niet op de strandwal ligt. Daarnaast is gebleken dat het terrein laaggelegen is geweest, vochtig en daardoor niet geschikt voor bewoning. Er werden geen sporen of vondsten aangetroffen.³²

In 2013 heeft Transect voor de locatie afrit Flora Holland A44 een bureau- en booronderzoek uitgevoerd (zaakidentificatie 2394030100). Deze locatie ligt op een afstand van 200 m ten westen van het plangebied. Hier zijn oeverafzettingen op komafzettingen aanwezig. Onder de komafzettingen liggen veen, estuariene klei en strandzand. De oeverafzettingen liggen hier direct onder de verstoorde bovengrond, vanaf een diepte van ca. 100 tot 150 m –mv. Ze zijn afgetopt, maar nog niet volledig verdwenen. In enkele boringen was sprake van een zwak tot matig humeuze top waarin en waaronder fosfaatvlekken werden waargenomen. Gezien de aanwezigheid van fosfaatvlekken en de deels intacte oeverafzettingen bestaat voor het gebied een middelhoge verwachting voor archeologische resten uit de bronstijd – late middeleeuwen. Voor de nieuwe tijd bestaat een lage verwachting.³³

Vervolgens is in 2015 door Transect in een deel van het bovenstaande plangebied een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (zaakidentificatie 3292848100). Deze locatie ligt op 270 m ten zuidwesten van het onderhavige plangebied. De resultaten ervan zijn nog niet bekend omdat het onderzoek vermoedelijk nog in uitwerking is. Het onderzoek is nog niet afgemeld in Archis3.

De Steekproef heeft in 2014 voor een locatie op 280 m ten oosten van het plangebied een bureau- en booronderzoek uitgevoerd voorafgaand aan de bouw van een poldergemaal (zaakidentificatie 2452253100). Tijdens het booronderzoek zijn geen archeologische resten aangetroffen. Op deze locatie liggen het oude duin- en strandzand aan het oppervlak. Het is er niet afgedekt met klei of veen. In de top van het oude duin- en strandzand kunnen in theorie resten vanaf de steentijd worden aangetroffen. De bovengrond bleek ter plaatse echter tot 1 m diep vergraven te zijn.³⁴

Voor een locatie op een afstand van 340 m ten zuiden van het plangebied zijn in 2017 een bureau- en booronderzoek uitgevoerd (zaakidentificatie 4543811100). Dit terrein ligt in de overgangszone tussen het estuarium van de Oude Rijn en het strandwallenlandschap van Oegstgeest. Het oostelijke deel van het plangebied ligt ter plaatse van een strandwal. Dit deel van het plangebied ligt ongeveer recht onder het onderhavige plangebied. In deze strandwalafzettingen is een oude bodem aanwezig. Daarom bestaat hier een hoge verwachting voor archeologische resten vanaf het laat-neolithicum. Er wordt geadviseerd om hier een proefsleuvenonderzoek uit te voeren. In de rest van het plangebied zijn

---

³¹ Exaltus & Orbons 2007. Met dank aan ArcheoPro voor het ter beschikking stellen van dit rapport.

³² Blom & Van Lil 2007. Met dank aan ADC ArcheoProjecten voor het ter beschikking stellen van dit rapport.

³³ Nales 2013.

³⁴ Exaltus 2014.

komkleiafzettingen aanwezig met een ingeschakelde veenlaag en hieronder strandafzettingen. Voor deze zone geldt een lage archeologische verwachting.³⁵

In 2010 zijn door Becker & Van de Graaf een bureau- en booronderzoek uitgevoerd voor een terrein aan de Rhijngaasterstraatweg 26-28 (zaakidentificatie 2278225100). Deze locatie ligt op een afstand van 370 m ten zuidoosten van het plangebied. Hier bestaat de ondergrond uit een strandwal. Het booronderzoek weest uit dat in het zwak tot matig siltige zand tot een diepte van 2 en mogelijk 4 m –mv moderne inclusies aanwezig waren. De bodem is er dus verstoord. Daarom wordt geadviseerd om voor deze locatie geen vervolgonderzoek uit te voeren.³⁶

Voor de locatie Geversstraat 30, gelegen op 440 m ten zuidoosten van het plangebied, zijn in 2015 een bureau- en booronderzoek uitgevoerd (zaakidentificatie 3978498100). Dit terrein ligt op een strandwal met oude duinen waarvoor een hoge verwachting geldt voor archeologische resten vanaf het midden-neolithicum. Er is nauwelijks sprake van verstoringen. Onder een opgebrachte laag bevindt zich de oorspronkelijke bouwvoor. Direct onder deze humeuze laag kunnen archeologisch resten vanaf het midden-neolithicum worden aangetroffen.³⁷

In 2017 zijn voor een terrein aan het Wilhelminapark/Endegeesterlaan op een afstand van 500 m ten zuidoosten van het plangebied een bureau- en booronderzoek uitgevoerd (zaakidentificaties 4573003100 en 4579306100). Dit plangebied is gelegen op een strandwal. In de top van de strandwal kunnen archeologische resten worden verwacht uit het neolithicum en later (op een diepte van 0,5 à 1 m –mv). Tevens kunnen direct onder de bouwvoor resten uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd worden verwacht.³⁸ Uit het booronderzoek bleek dat het plangebied ligt op een complex van Oude duinen, waarin twee vegetatieniveaus aanwezig zijn waarvoor een hoge archeologische verwachting geldt. De datering ervan is nog onduidelijk. Ze bevinden zich op een diepte vanaf ca. 0,9 m –mv. De verwachting voor een archeologisch niveau uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd is laag, omdat de top van de duinafzettingen diep verstoord is.³⁹

Op een afstand van ca. 500 m ten zuidoosten van het plangebied zijn in de hoogte waarop de kerk staat enkele vondsten gedaan. Het gaat hier om één of meer scherven Romeins aardewerk (zaakidentificatie 2961217100).

In 1991 zijn op een afstand van ca. 500 m ten noordwesten van het plangebied een scherf Pingsdorf-aardewerk en Andenne-aardewerk gevonden. Deze vondsten stammen uit de volle middeleeuwen (zaakidentificatie 3102301100).

Vermeldenswaardig tenslotte zijn meerdere archeologische onderzoeken die zijn uitgevoerd in het Rijnfront, een groot plangebied op een afstand vanaf 500 m ten zuidwesten van het plangebied (waaronder zaakidentificaties 2064700100, 2065438100, 2082853100, 2222075100 en 2244172100). Het gaat hier om booronderzoeken, proefsleuvenonderzoeken, opgravingen en een archeologische

---

³⁵ Bouter 2017.

³⁶ Koekkelkoren & Moerman 2011.

³⁷ Koekkelkoren 2015.

³⁸ Koekkelkoren 2017.

³⁹ Moerman & Wilbers 2017.

begeleiding. In het gebied zijn vroegmiddeleeuwse nederzettingsresten gevonden, alsmede nederzettingsresten uit de volle en late middeleeuwen.⁴⁰

---

⁴⁰ De Boer & F.J.G. van der Heijden 2003; Van Mousch 2007; Van der Mark 2005; Hemminga & Hamburg 2006.

3

Archeologische verwachting

De exacte opbouw van de ondergrond ter plaatse van het plangebied is nog niet bekend. Het plangebied ligt vermoedelijk in een strandvlakte die is opgevuld met veen en afzettingen van het Oude Rijn estuarium. Vlak ten oosten van het plangebied ligt de strandwal waarop het dorp Oegstgeest is ontstaan. Deze strandwal bevindt zich vermoedelijk niet binnen het plangebied.

In de top van de strandzanden kunnen archeologische resten vanaf het neolithicum worden verwacht. In het daarboven gelegen veen en de mariene afzettingen kunnen één of meer (jongere) archeologische niveaus aanwezig zijn daterend vanaf de ijzertijd. De archeologische verwachting voor resten uit het neolithicum is gezien de vermoedelijke ligging in de lagere en nattere strandvlakte middelhoog. De verwachting voor resten vanaf de ijzertijd op het veen worden laag tot middelhoog ingeschat. Hier zal vermoedelijk niet zijn gewoond maar kunnen wel sporen van landgebruik aanwezig zijn. De verwachting voor bewoningssporen uit de late ijzertijd tot en met de middeleeuwen op afzettingen van het Oude Rijn estuarium is middelhoog tot hoog afhankelijk van het al dan niet aanwezig zijn van bewoonbare oeverafzettingen in de ondergrond.

Het plangebied maakte de afgelopen paar eeuwen deel uit het agrarische gebied tussen Oegstgeest en Rijnsburg en is in die periode niet bebouwd geweest. Het was toen in gebruik als weiland. Tussen de percelen door liep een smalle waterloop die bij de aanleg van het sportpark in het einde van de jaren '60 werd gedempt. De verwachting voor archeologische resten uit de nieuwe tijd, die direct onder maaiveld kunnen worden verwacht, is middelhoog.

Vermoedelijk is het bovenste deel van de bodem afgetopt bij de aanleg van het sportcomplex. Tot hoe diep deze aftopping reikt is echter niet bekend.

4 Conclusie en aanbevelingen

Hieronder volgt de beantwoording van de onderzoeksvragen zoals gesteld in het Plan van Aanpak⁴¹:

- *Zijn binnen het plangebied bekende archeologische waarden aanwezig? Zo ja, zijn er gegevens bekend over de omvang, ligging, aard en datering hiervan?*
Er zijn geen bekende archeologische waarden aanwezig binnen het plangebied.
- *Wat is de verwachte bodemopbouw in het gebied en zijn er gegevens bekend over bodemverstorende ingrepen in het verleden binnen het plangebied?*
De exacte opbouw van de ondergrond ter plaatse van het plangebied is nog niet bekend. Het plangebied ligt vermoedelijk in een strandvlakte die is opgevuld met veen en afzettingen vanuit het Oude Rijn estuarium. Vlak ten oosten van het plangebied ligt de strandwal waarop het dorp Oegstgeest is ontstaan. Deze strandwal bevindt zich vermoedelijk niet binnen het plangebied.
In de jaren '60 van de 20^e eeuw kwam het plangebied te liggen binnen het sportpark. Het lijkt er op dat de bodem toen is afgetopt. Tot hoe diep deze aftopping reikt is echter niet bekend.
- *Wat is de specifieke archeologische verwachting voor het gebied?*
In de top van de strandzanden kunnen archeologische resten vanaf het neolithicum worden verwacht. In het daarboven gelegen veen en de marine afzettingen kunnen één of meer (jongere) archeologische niveaus aanwezig zijn daterend vanaf de ijzertijd. De archeologische verwachting voor resten uit het neolithicum is gezien de vermoedelijke ligging in de lagere en nattere strandvlakte middelhoog. De verwachting voor resten vanaf de ijzertijd op het veen worden laag tot middelhoog ingeschat. Hier zal vermoedelijk niet zijn gewoond maar kunnen wel sporen van landgebruik aanwezig zijn. De verwachting voor bewoningssporen uit de late ijzertijd tot en met de middeleeuwen op afzettingen van het Oude Rijn estuarium is middelhoog tot hoog afhankelijk van het al dan niet aanwezig zijn van bewoonbare oeverafzettingen in de ondergrond. Tenslotte kunnen direct onder het maaiveld archeologische resten uit de nieuwe tijd verwacht worden. De verwachting hiervoor is middelhoog.
- *In hoeverre worden archeologische resten bedreigd en is vervolgonderzoek nodig en zo ja, in welke vorm?*
De mogelijk aanwezige archeologische resten worden bedreigd door de nieuwbouw. Om de exacte bodemopbouw ter plaatse te kunnen bepalen en de mate van verstoring van de bodem dient een booronderzoek uitgevoerd te worden.

Er wordt geadviseerd om binnen de contouren van het plangebied een booronderzoek uit te voeren.

---

⁴¹ Merlidis 2017.

Bovenstaand advies dient beoordeeld te worden door de bevoegde overheid (gemeente Oegstgeest) en diens adviseur (Erfgoed Leiden en Omstreken) en leidt tot een selectiebesluit. Dit betekent niet dat reeds gestart kan worden met bodemversturende activiteiten of de daarop voorbereidende activiteiten.

Hoewel getracht is een zo gefundeerd mogelijk advies te geven op grond van de gebruikte onderzoeksmethoden, kan de aanwezigheid van archeologische sporen of resten nooit volledig worden uitgesloten in de gebieden waarvoor geen vervolgonderzoek wordt aanbevolen. BAAC bv wil er daarom op wijzen dat men bij bodemversturende activiteiten alert dient te zijn op de aanwezigheid van archeologische waarden (zoals vondstmateriaal en grondsporen). Bij het aantreffen van deze waarden dient men hiervan melding te maken bij de Minister van OCW (in de praktijk de RCE) conform artikel 53 van de Monumentenwet 1988.

5 Geraadpleegde bronnen

Literatuurlijst

Berendsen, H.J.A., 2004: *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en de geomorfologie (Fysische geografie van Nederland)*, Assen (Koninklijke Van Gorcum).

Berg, J.M. van den, R. Schrijvers & C. Sueur, 2008: *Archeologische Waardenkaart Oegstgeest. Een aanzet tot het ontwikkelen van een ruimtelijk archeologiebeleid*, Amersfoort (Vestigia rapport V472).

Blom, J. & R. van Lil, 2007: *Oegstgeest Rustenborch (gem. Oegstgeest), Een bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een karterend booronderzoek*, Amersfoort (ADC rapport 915).

Boer, A. de & F.J.G. van der Heijden, 2003: *Oegstgeest – Rijnfront, Inventariserend veldonderzoek: Bureauonderzoek en IVO fase 1 en 2*, Bunschoten (ADC rapport 184).

Buter, H.E., 2017: *Rijnzichtweg 35 en Rhijngeesterstraatweg 13a-c, Oegstgeest (gemeente Oegstgeest). Een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek*, Amersfoort (ADC rapport 4412).

Cate, J.A.M. ten & G.C. Maarleveld, 1977: *Geomorfologische Kaart van Nederland schaal 1:50.000. Toelichting op de legenda*, Wageningen/Haarlem.

CCvD, 2016: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.0.*, Gouda (Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB)).

Exaltus, R., 2014: *Oegstgeest, Poldergemalen Oudenhof Noord en Zuid gem. Oegstgeest (ZH). Een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend archeologisch veldonderzoek*, Zuidhorn (Steekproefrapport 2014-07/08Z).

Exaltus, R. & J. Orbons, 2007: *De Voscuyl, Oegstgeest. Gemeente Oegstgeest. Inventariserend booronderzoek*, Maastricht (ArcheoPro Archeologisch Rapport Nr. 720).

Hemminga, M. & T. Hamburg, 2006: *Een Merovingische nederzetting op de oever van de Oude Rijn. Opgraving (DO) en Inventariserend Veldonderzoek (IVO) Oegstgeest – Rijnfront 2014*, Leiden (Archol Rapport 69).

Koekkelkoren, A.M.H.C., 2015: *Archeologisch bureauonderzoek & Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase. Geversstraat 30, Oegstgeest. Gemeente Oegstgeest*, Noordwijk (IDDS Archeologie Rapport 1829).

Koekkelkoren, A.M.H.C., 2017: *Archeologisch bureauonderzoek Wilhelminapark/Engegeesterlaan, Oegstgeest. Gemeente Oegstgeest*, Noordwijk (IDDS Archeologie Rapport 2041).

Koekkelkoren, A.M.H.C. & S. Moerman, 2011: *Archeologisch bureauonderzoek & Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase. Rhijngeesterstraatweg, Oegstgeest. Gemeente Oegstgeest*, Noordwijk (B&G rapport 913).

Leijne *in prep.* (BAAC project A-17.0031).

Mark, R. van der, 2005: *Oegstgeest – Rijnfront, waarderend proefsleuvenonderzoek vindplaats III-VI, 's-Hertogenbosch* (BAAC rapport 05.097b).

Markus, W.C. & C. van Wallenburg, 1982: *Bodemkaart van Nederland schaal 1:50.000. Toelichting bij de kaartbladen 30 West 's-Gravenhage en 30 Oost 's-Gravenhage*, Wageningen (Stichting voor Bodemkartering).

Merlidis, A., 2017: *Onderzoeksvorstel Archeologisch Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek (verkennende fase) Plangebied sportpark De Voscuyl te Oegstgeest, 's-Hertogenbosch*.

Moerman, S. & A.W.E. Wilbers, 2017: *Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase. Wilhelminapark/Endegeesterlaan, Oegstgeest. Gemeente Oegstgeest*, Noordwijk (IDDS Archeologie Rapport 2058).

Mousch, R.G. van, 2007: *Oegstgeest Rijnfront – vindplaats III.6. Inventariserend Veldonderzoek door middel van proefsleuven en Definitief Archeologisch Onderzoek, 's-Hertogenbosch* (BAAC rapport 05.346).

Nales, T., 2013: *Aansluiting A44 Flora Holland, gemeente Oegstgeest (Zuid-Holland). Archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (IVO; verkennende en karterende fase)*, Utrecht (Transect-rapport 232).

Zagwijn, W.H., 1986: *Geologie van Nederland. Nederland in het Holoceen*, Haarlem (Rijks Geologische Dienst).

Geraadpleegde kaarten

Archeologische MonumentenKaart 2014 (AMK), geraadpleegd via <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>.

Archeologische onderzoeksgebieden en archeologische vondstlocaties, geraadpleegd op 1 maart 2018 in Archis III via <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>.

Balthasar, Fl. & B. Florisz. Van Berckenrode, 1615: *Caertboeck van Rynland*, kaart van Oegstgeest. Geraadpleegd via <https://www.archieven.nl/nl>

Bodemkaart, 2006. Geraadpleegd via <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>.

Cohen, K.M., E. Stouthamer, H.J. Pierik & A.H. Geurts, 2012: *Rhine-Meuse Delta Studies' Digital Basemap for Delta Evolution and Palaeogeography*, Utrecht (Dept. Physical Geography, Utrecht University).

Cultuur historische atlas provincie Zuid-Holland, geraadpleegd op 2 maart 2018 via http://pzh.b3p.nl/viewer/app/Cultuur_historische_atlas

DLO-Staring Centrum/Rijks Geologische Dienst, 1994: *Geomorfologische Kaart van Nederland 1:50000 Blad 30 's-Gravenhage*, Wageningen/Haarlem.

Geomorfologische kaart, 2008. Geraadpleegd via <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>.

Indicatieve Kaart Militair Erfgoed, geraadpleegd via www.ikme.nl

Kadastrale Kaart gemeente Oegstgeest, sectie B genaamd Rhyngest, 2^e Blad. Geraadpleegd via <http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl>

Stichting voor Bodemkartering, 1982: *Bodemkaart van Nederland schaal 1:50.000; 30 's-Gravenhage*, Wageningen.

Topografische Kaarten 20^e en 21^e eeuw, geraadpleegd via www.topotijdreis.nl

Topografisch Militaire Kaarten (Bonnebladen) 19^e en 20^e eeuw, geraadpleegd via www.topotijdreis.nl

Geraadpleegde websites

DINO-loket ondergrondgegevens: <https://www.dinoloket.nl/ondergrondgegevens>

<http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl>

<https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>.

www.ahn.nl

www.bodemloket.nl, geraadpleegd op 1 maart 2018.

www.topotijdreis.nl

Overige

Mulderblauw werknr. 1629 Kleedkamers v.v. Oegstgeest 03-11-2017.

Bijlagen

- 1 Bijlage1
- 2 Bijlage2

Bijlage 1

Plattegrond nieuwbouw

Bijlage 2

Overzicht van geologische en archeologische tijdvakken

Bijlage 2: Geologische en archeologische tijdvakken

Ouderdom (jr) 0 = 1950 n. Chr.	Chronostratigrafie				MIS	Lithostratigrafie						
11.650	Kwartair	Laat	Holoceen (warme periode)			1	Formaties: Naaldwijk (marien), Nieuwkoop (veen), Echteld (fluviaal)		Formatie van Beegden (Maas)			
12.850			Pleistoceen	Laat	Weichselien (ijstijd)	Laat-Weichselien (Laat-Glaciaal)	Late Dryas (koud)	Formatie van Kreftenheye (Rijn)		Formatie van Boxtel (eolisch en lokaal terrestrisch)		
13.900							Allerød (warm)					
14.030							Vroege Dryas (koud)					
14.640							Bølling (warm)					
30.000						Midden-Weichselien (Pleniglaciaal)	Laat-Pleniglaciaal (zeer koud)				2	
60.000							Midden-Pleniglaciaal (koud)				3	
75.000							Vroeg-Pleniglaciaal (zeer koud)				4	
117.000						Vroeg-Weichselien (gematigd koud)	Vroeg-Weichselien (gematigd koud)				5a	5e
130.000											5b	
											5c	
											5d	
											Eemien (warme periode)	
370.000						Midden	Midden				Saalien (ijstijd)	6-10
410.000	Holsteinien (warme periode)	11										
475.000	Elsterien (ijstijd)	12	Formatie van Peelo (Glaciaal)									
850.000	Cromerien (warme periode)	13-22	Formatie van Sterksel (Rijn)									
2.600.000	Vroeg	Vroeg	Pre-Cromerien	23-104	Formatie van Stamproy (eolisch en lokaal terrestrisch)							

Chrono-, zuurstofisotopen- en lithostratigrafie voor Noordwest-Europa naar De Mulder *et al.* (2003). Mariene isotop stadium (MIS) volgens Bassinot *et al.* (1994). Atmosferische data volgens Berendsen (2008) en Cohen *et al.* (2009). Archeologische periode-indeling en ouderdom volgens de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE). Vegetatie bewerkt volgens Berendsen (2008). Pollenzones volgens P. Vos & P. Kiden (2005).

Ouderdom (kal. jaren BP ¹)	¹⁴ C jaren	Chronostratigrafie		Pollen zones	Vegetatie	Archeologische perioden (kal. jaren v/n. Chr.)	
450	1250	Holoceen	Laat	Subatlanticum (koeler Vochtiger)	Loofbos, waarbij eik en els overheersen; haagbeuk vanaf Vb1 (>1%); vanaf Vb2 veel cultuurplanten (rogge, boekweit, korenbloem)	nieuwe tijd (1500-heden)	
1150						Vb2	middeleeuwen (450-1500 n. Chr.)
1500						Vb1	Romeinse tijd (12 v.Chr. – 450 n. Chr.)
1962	Va						ijzertijd (800 – 12 v. Chr.)
2750	2900		Midden	Subboreaal (koeler Droger)	Loofbos. Eik, els en hazelaar overheersen; beuk vanaf IVb >1% en grotere invloed landbouw (granen)	bronstijd (2000 – 800 v. Chr.)	
3050						IVb	neolithicum (5300 – 2000 v. Chr.)
3950	5000		III	Atlanticum (warm Vochtig)	Loofbos eik en els overheersen, relatief veel iep en linde. Het percentage den neemt af	mesolithicum (8800 – 5300 v. Chr.)	
5700							IVa
7250							II
8700	8000		Vroeg	Boreaal (warmer)	Den overheerst, daarnaast hazelaar, eik, iep, linde, es	Eerst berk en later overheerst de den	laat-paleolithicum (35.000 – 8800 v. Chr.)
10.250		I					
10.750		Laat-Weichselien (Laat-Glaciaal)					
11.650	LW III		Open parklandschap				
12.850				LW II	Open vegetatie met kruiden (bijvoet) en berkenbomen		
12.900	LW I		Perioden met een poolwoestijn en perioden met een toendra				
13.900		Midden-Weichselien (Pleniglaciaal)		Allerød	Perioden met bos en perioden met een subarctisch open landschap		
14.030	Vroege Dryas		Loofbos				
14.640		Eemien (warme periode)		Maximale ijsuitbreiding Scandinavische ijskap tussen 200.000 en 130.000 jaar BP			
35.000 (v. Chr.)	Midden-Pleistoceen		Saalien (ijstijd)		Saalien (ijstijd)	vroege-paleolithicum (tot 300.000 v. Chr.)	
75.000							
117.000							
130.000							
300.000 (v. Chr.)							

¹ BP = aantal werkelijke jaren voor 1950 AD.